

Kas ir kaitējuma mazināšana?

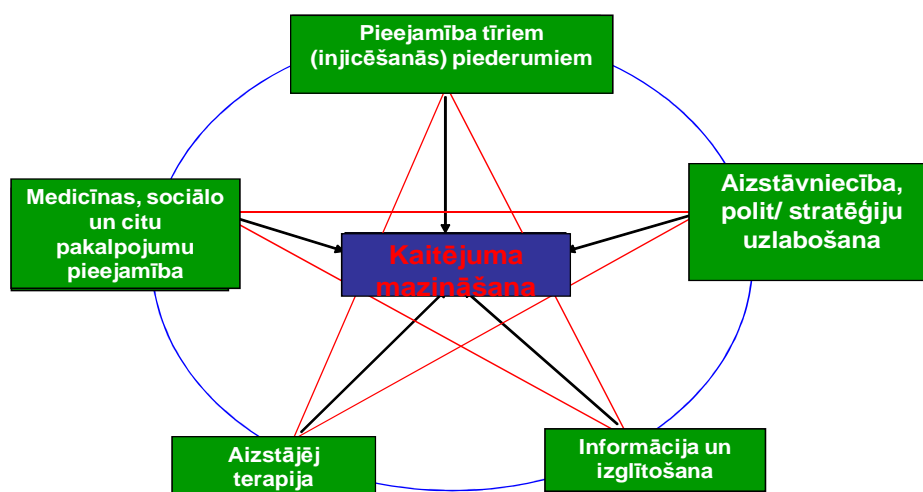
Programmu darbības pamatprincipi un filozofija

Ja esat mūsu organizācijas atbalstītāji, tad noteikti zināt, ka biedrība DIA+LOGS darbojas HIV profilakses un kaitējuma mazināšanas laukā. Ja par profilakses darbu ikkatrs ir dzirdējis un saprot tā mērķi, tad vārdu salikums „kaitējuma mazināšana” (KM) vienam otram prasās pēc skaidrojuma. Pašā KM programmu attīstības rītausmā, šī gadsimta sākuma gados, Latvijā lietojām vārdu savienojumu „ļauņuma mazināšana”, kas tieši sasaucās ar tulkojumu no angļu valodas „*harm reduction*”. Sakot tā ļoti vienkārši – tas ir darbs ar narkotiku lietotājiem, izglītošana un atbalsts veselības saglabāšanā.

Man žēl, ka daļa sabiedrības to tulko kā palīdzību lietotājiem atvieglot dzīvi, lai viņi turpinātu lietot. Tas pilnīgi noteikti, tā nav, tāpēc – šajā reizē - gribējām jums sniegt konspektīvu skaidrojumu par KM, ar cerību, ka arī jūs to tālāk skaidrosiet tiem, kas nelasa mūsu Ziņu lapu.

DIA & LOGS

Kaitējuma mazināšana

Kaitējuma mazināšanas (KM) mērķis - likt cilvēkiem apzināties ar viņu dzīvesveidu saistītos riska uzvedības paradumus un sniegt viņiem nepieciešamās zināšanas, prasmes, resursus, lai šos iespējamus apdraudējumus mazinātu, novērstu un ierobežotu

- KM pakalpojumi vērsti uz atbalstu indivīdam, ģimenei vai HIV infekcijas apdraudētai iedzīvotāju kategorijai, nevis mērķēti uz narkotiku lietošanas (NL) samazināšanu;
- KM programmu fokuss ir uz kaitējuma mazināšanu un novēršanu, rūpēs par cilvēka un viņa apkārtējo veselības saglabāšanu, tātad – arī infekciju slimību izplatības mazināšanu, kamēr viņš lieto narkotikas, nevis narkotiku lietošanas problēmu, kā tādu.

Tā ir netipiska un atšķirīga politiski stratēģiska pieeja (nevis NL novēršana) jeb atziņa: **HIV/AIDS radītais apdraudējums indivīda un sabiedrības veselībai ir lielāks, kā narkotiku lietošanas fenomēns.**

Kaitējuma mazināšanas darbību **MĒRKIS** ir

- likt cilvēkiem apzināties ar viņu dzīvesveidu saistītos riska uzvedības paradumus un sniegt viņiem nepieciešamās zināšanas, prasmes un resursus, lai šos iespējamus apdraudējumus mazinātu, novērstu vai ierobežotu.

Ikdienas situācijā mūsu darbā tas izskatās kā – saruna, skaidrojums par HIV apdraudējumu, injicējot narkotikas, pārrunas par narkotiku lietošanas radītajām problēmām viņa dzīvē, lai cilvēks saprastu kā viņš sev kaitē, un viņa šī brīža gatavību un vēlmi kaut ko mainīt. Tikko parādās viņa paša apņemšanās pārtraukt savu atkarību, meklējam ceļu, veidus, informāciju, kā vislabāk cilvēkam palīdzēt. Mēs nekratām ar pirkstu un nesakām: „Fui, cik slikti ir lietot, nākošreiz tu šeit drīksti parādīties tikai tad, kad esi skaidrā!”, mēs pacietīgi un ilgstoši „pilinām pa pilītei viņu apziņā” izpratni par narkotiku postu. Reālais, ko varam darīt ir – mācīt lietot tīras šļirciņas, lietot prezervatīvus, izsargāties no slimību apdraudējumiem, lai saglabātu savu veselību maksimāli labākā stāvoklī, līdz brīdim, kad sāksies atgriešanās ceļš uz skaidrību.

KM programmu darbības mērķu hierarhija:

- 1) Mazināt kopēju šļircu izmantošanu injicēšanai – sākuma un svarīgākais uzdevums, skaidrojošais darbs, tīri injicēšanās piederumi jeb šļircu maiņa;
- 2) Mazināt injicēšanās biežumu – caur izglītošanu;
- 3) Mazināt neatļautu (bez ārsta nozīmējuma) narkotisko vielu lietošanu;
- 4) Mazināt pēc ārsta nozīmējuma lietoto narkotisko vielu patēriņu (aizstājējterapijas programma);
- 5) Panākt stabilu atturēšanos jeb abstinenci no jebkādu vielu lietošanas vai panākt stabilu nelietošanu.

Galvenās lietas, ko varam sagaidīt, sekmīgi ieviešot KM programmas jeb pozitīvā ietekme uz esošo situāciju:

- Riska uzvedības paradumu maiņa;
- Infekciju slimību izplatības mazināšanās;
- Klienta vajadzības apmierināšana ar inovatīvu pakalpojumu pieejamību;
- Vides piesārņojuma un sabiedrības drošības palielināšanās;
- Efektīva, resursus ietaupoša pieeja slimību profilaksei:

Piemēri no pētījumiem: * **Katrs novērsts HIV inficēšanās gadījums ietaupa 145344\$ uz 1 IVNL (Andersons J.F., Kanāda, 2000); * Novērsta HIV gadījuma izmaksas ir 10-12 000\$ (Pinkerttons S.D., 2002)**

Uzstādījumi KM programmu ieviešanai:

- Ļauj izvairīties no lielāka NL radītā kaitējuma;
- Izturas pret narkotiku lietotājiem ar cieņu, kā pret līdztiesīgiem sabiedrības locekļiem;
- Nodrošina pakalpojumu daudzveidību;
- Ir balstīta uz reāli sasniedzamiem mērķiem;
- Ir neitrāla attiecībā pret narkotiku lietošanas dekriminalizāciju;
- Norobežojas no cīņas pret narkotikām.

Priecāšos par jūsu iesūtītiem jautājumiem, lai turpinātu tēmu nākamajā Ziņu lapā.

Ruta Kaupe

Valdes priekšsēdētāja, DIA+LOGS